

# **БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я. УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

***ЗБІРНИК  
НАУКОВИХ СТАТЕЙ***

***VI Всеукраїнської  
науково-практичної  
онлайн-конференції***

***16 листопада 2023 р.,  
м. Суми***

Департамент освіти і науки  
Сумської обласної державної адміністрації  
Сумська обласна рада  
Комунальний заклад  
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти  
Лабораторія здоров'яспрямованої освіти КЗ СОІШПО

**БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я  
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ  
В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ**

*ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ*

*VI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції  
(16 листопада 2023 р., м. Суми)*

Суми – 2023

*Рекомендовано до друку та практичного використання  
вченою радою комунального закладу  
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти  
(протокол № 12 від 20.12.2023)*

**Редакційна колегія:**

- В. М. Успенська** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики змісту освіти, керівник лабораторії здоров'яспрямованої освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.
- С. М. Грицай** – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з наукової роботи комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- І. В. Єременко** – кандидат педагогічних наук, провідний фахівець науково-видавничого відділу комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- Є. Ф. Ковтун** – старший викладач кафедри теорії і методики змісту освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- Л. А. Коростіль** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики змісту освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- В. В. Лобода** – викладач кафедри теорії і методики змісту освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;
- Л. В. Серих** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти;

**3-46** Безпека і здоров'я учасників освітнього процесу в умовах сьогодення : збірник наукових статей VI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, м. Суми, 16 листопада 2023 р. / за заг. ред. В. М. Успенської. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. – 438 с.

У збірнику опубліковані наукові статті VI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Безпека і здоров'я учасників освітнього процесу в умовах сьогодення», проведеної на базі комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти 16 листопада 2023 року.

Редакція не несе відповідальності за зміст текстів і не завжди поділяє думки їх авторів.

**УДК 37.01: 37.02: 373: 374: 378: 330.3**

## **ЗМІСТ**

### **РОЗДІЛ І.**

#### **СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК АКТУАЛЬНА ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА**

<b>Бойко Світлана.</b> РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕРШОГО ЕТАПУ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОЄКТУ НА ВСЕУКРАЇНСЬКОМУ РІВНІ ЗА ТЕМОЮ «ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ БЕЗПЕЧНОЇ ШКОЛИ У ВОЄННИЙ/ПОВОЄННИЙ ЧАС» .....	10
<b>Бортник Любов.</b> БЕЗПЕЧНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИВАЛЬНОГО SEREDOVISHCHA .....	19
<b>Гмиря Ганна.</b> СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У СТВОРЕННІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО SEREDOVISHCHA ZAKLADU ZAGALNOЇ SEREDNHOЇ ОСВІТИ .....	25
<b>Єфремова Галина.</b> ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО SEREDOVISHCHA V УМОВАХ ZAKLADU ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ .....	32
<b>Зелюкіна Тетяна.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО, РОЗВИВАЛЬНОГО, МОТИВУЮЧОГО ОСВІТНЬОГО SEREDOVISHCHA ZAKLADU ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	40
<b>Калій Світлана.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОБЛАШТУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО SEREDOVISHCHA V УКРИТТЯХ ZAKLADIV ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ V УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ .....	45
<b>Капленко Анна.</b> СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО SEREDOVISHCHA ЯК АКТУАЛЬНА ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА .....	51
<b>Олійник Лариса, Стешенко Алла.</b> БЕЗПЕКА І ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ V УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ .....	56
<b>Плохута Тетяна.</b> БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ SEREDOVISHCHE: НОВІ ВИМІРИ .....	61
<b>Серих Лариса.</b> РОЗВИТОК БЕЗПЕЧНОГО ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО SEREDOVISHCHA ZASOBAMI МИСТЕЦТВА .....	65

<b>Сокол Артем. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В РАМКАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР»</b> .....	71
<b>Спіркіна Марина, Краснікова Наталія. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ</b> .....	79
<b>Сударева Галина. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В УМОВАХ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ</b> .....	84
<b>Смалиус Людмила, Холоденко Марина. СЕНСОРНА КІМНАТА ЯК ЗАСІБ ЗБЕРЕЖЕННЯ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</b> .....	92
<b>Чичикало Валентина. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ШКОЛІ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</b> .....	99
<b>Щербина Валентина. СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК АКТУАЛЬНА ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА</b> .....	104

## **РОЗДІЛ II.**

### **ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.**

#### **ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ Й ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСУ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ**

<b>Гомель Оксана. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ЗДОБУТКИ Й АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ</b> .....	111
<b>Гончаренко Світлана. ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ТА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ</b> .....	118
<b>Гоч Наталія. ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ</b> .....	125

<b>Ковальова Наталія. ЗАПОБІГАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИМ ПЕРЕВАНТАЖЕННЯМ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ .....</b>	<b>131</b>
<b>Ковтун Наталія. НАСИЛЬСТВО ЯК ОДНА З НАЙАКТУАЛЬНІШИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ .....</b>	<b>137</b>
<b>Кондратьєва Людмила, Сушко Вікторія. ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ .....</b>	<b>141</b>
<b>Кривенко Тетяна. ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ТА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ .....</b>	<b>150</b>
<b>Кужель Людмила. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ .....</b>	<b>157</b>
<b>Ліхоман Інна. КУЛЬТУРА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ТА РЕСУРСИ ВІДНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ .....</b>	<b>164</b>
<b>Марухина Ірина. ТРАВМОЧУТЛИВІ СТРАТЕГІЇ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ТРАВМУВАННЯ УЧНІВ .....</b>	<b>169</b>
<b>Миронюк Олена. ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ .....</b>	<b>174</b>
<b>Ничта Наталія. ЗАСОБИ ТА ТЕХНІКИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ НЕЙРОПЛАСТИЧНОСТІ (З ДОСВІДУ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ ІЗ ДІТЬМИ З ООП) .....</b>	<b>180</b>
<b>Нищенко Лілія. НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ .....</b>	<b>186</b>
<b>Панченко Світлана, Лайко Ірина. ПСИХОЛОГІЧНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ .....</b>	<b>192</b>
<b>Піючевська Анна. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ .....</b>	<b>200</b>

<b>Рубан Лариса. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ, БУЛІНГУ ТА КІБЕРБУЛІНГУ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ .....</b>	<b>206</b>
<b>Рукасевич Юлія, Щавлінська Валентина. ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ТА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ .....</b>	<b>213</b>
<b>Соколовська Ірина, Нечипоренко Валентина, Позднякова Олена, Гордієнко Наталія, Сергата Наталія, Зарицька Валентина. ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСУ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ .....</b>	<b>218</b>
<b>Фисина Надія. КОРЕКЦІЯ ТРИВОГИ У ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ .....</b>	<b>225</b>
<b>Штехно Альона. ПСИХОЕМОЦІЙНА ПІДТРИМКА ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ .....</b>	<b>231</b>

### **РОЗДІЛ ІІІ.**

#### **ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.**

##### **ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БЕЗПЕКИ**

<b>Авраменко Ольга. ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ УМОВ У ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ .....</b>	<b>236</b>
<b>Бойко Наталія. ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ ТА ОЗДОРОВЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКІВ .....</b>	<b>241</b>
<b>Власенко Ольга. ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БЕЗПЕКОВОЇ ОБІЗНАНОСТІ ЛІЦЕЇСТІВ .....</b>	<b>246</b>
<b>Довгополик Олексій. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ .....</b>	<b>250</b>

2. Психологічні аспекти організації освітнього процесу в умовах воєнного / післявоєнного стану. URL: <https://cutt.ly/UwObQeEm>

**Ірина Соколовська,**

кандидат медичних наук, доцент.

[irinasokol10@meta.ua](mailto:irinasokol10@meta.ua)

**Валентина Нечипоренко,**

доктор педагогічних наук, професор, ректор.

**Олена Позднякова,**

доктор педагогічних наук, професор, перший проректор.

**Наталія Гордієнко,**

доктор соціологічних наук, професор

проректор з наукової та інноваційної діяльності.

**Наталія Сергата,**

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент.

Хортицька національна академія.

**Валентина Зарицька,**

доктор психологічних наук, професор.

Класичний приватний університет.

Запорізька область.

## **ВІДНОВЛЕННЯ РЕСУРСУ ТА МОТИВАЦІЇ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ВІЙНИ**

***Анотація.** У статті висвітлюється проблема необхідності науково-методичного обґрунтування нових вимог, що містять загальнокультурні і загальнопрофесійні компетенції, у формуванні яких задіяна фізична культура та безпека життєдіяльності, потреба в осмисленні соціальних функцій освіти, як фактору виховання гармонійно розвиненої особистості майбутнього фахівця та визначення можливостей формування мотивації до рухової активності у студентів різних факультетів Хортицької національної академії засобами вищої школи.*

***Ключові слова:** здоров'я, здоровий спосіб життя, учасники освітнього процесу, засоби вищої школи, ресурс, мотивації, компетенції, освітня система.*

***Постановка проблеми.** Останнім часом в Україні спостерігається виражена зміна суспільної свідомості, ціннісних орієнтацій, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я. Це відбувається на тлі погіршення здоров'я нації, а дослідження свідчать про те, що у всіх вікових групах відзначається зниження рівня*

здоров'я, скорочення тривалості та якості життя, зниження рухової активності, погіршення адаптивних можливостей організму, зростання частоти та тяжкості хвороб. Випускник сучасного вишу має володіти засобами самостійного, методично правильного використання методів фізичного виховання та зміцнення здоров'я, готовністю до досягнення належного рівня фізичної підготовленості для забезпечення повноцінної соціальної та професійної діяльності. Вступ до вишу, перехід до студентського способу життя характеризуються вираженими адаптаційними змінами. На першій і другий курси припадає період гострої адаптації, що супроводжується вираженою напругою основних гомеостатичних систем організму, зростанням гострої патології нервової системи, аналізаторної сфери, шлунково-кишкового тракту, системи дихання.

Виразність цих змін залежить від багатьох чинників, зокрема специфіки вузу, способу життя студентів тощо [1]. Рівень адаптаційних можливостей студентів багато в чому залежить від їхнього способу життя. Здоровий спосіб життя з правильним чергуванням праці та відпочинку, нормальним режимом харчування та рухової активності, відсутністю шкідливих звичок тощо підвищує адаптаційні можливості організму та сприяє збереженню здоров'я [2].

Однак, для багатьох студентів їх спосіб життя характеризується високою психоемоційною напругою, гіподинамією, нерегулярним харчуванням, обмеженням часу сну та відпочинку й іншими особливостями, що призводять до стресів. Вищесказане наголошує на необхідності уважного вивчення та розгляду даної проблеми. Наше дослідження проводилося серед студентів факультету реабілітаційної педагогіки спеціальностей «Фізична терапія, ерготерапія», «Фізкультура і спорт» та факультету спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук спеціальності «Психологія» Хортицької національної академії. У нашому дослідженні анкетування щодо питань особистого здоров'я, рухової активності, знань про значення руху в житті людини та їх джерелах, проведено для 50 студентів 1, 2, 3, та курсів.

Студентам було надано анкету «Молодь за здоровий спосіб життя», та з використанням методу валеологічного самоаналізу запропоновано вибрати найважливіші на їхню думку ознаки здоров'я та елементи способу життя й оцінити за 4-бальною шкалою силу їхнього взаємного впливу. Результати показали, що 100 % опитаних відносять «фізичну працездатність» до ознак здоров'я, але при ранжируванні на перше місце її винесли лише 46,7 %. Аналіз

результатів анкетування показав, що лише 53,3 % респондентів регулярно займаються фізичною зарядкою та тренуються, контролюють локомоції та свої фізіологічні функції (пульс, тиск, частоту дихальних рухів). Фізична активність інших студентів відповідає навантаженням на заняттях, пов'язаних з фізичними вправами, домашніми обов'язками та проведенням дозвілля.

Дослідження також показали, що більшість студентів скаржиться на втому (91,7 %) та недостатній сон (56,2 %). Основна маса респондентів (47,9 %) лягає спати після 24 годин, о 24 годині – 22,9 % студентів та до 24 годин – 29,2 % студентів. Тривалість сну становить переважно 6-7 годин. 91,7 % студентів не роблять ранкової зарядки. 54,2 % студентів займаються спортом, а 45,8 % – не займаються. Більшість студентів зазначили, що не курять (70,8 %) і ніколи не вживали наркотиків (93,8 %). Спиртні напої вживають часто лише 2,08 % студентів, рідко – 58,3 % та ніколи не вживали – 39,6 %. У більшості студентів (45,8 %) навчальне навантаження становить 7-12 годин на добу, а у 14,6 % - до 17 годин. Разом з тим більшість студентів (54,2 %) зазначили, що в розпорядку дня у них є місце для відпочинку (54,2 %), а у 43,8 % студентів час для відпочинку є, але його недостатньо. Позитивним моментом, на наш погляд, є те, що більшість студентів дотримуються триразового режиму харчування (60,4 %) з перервами між їжею в 4-5 годин. На запитання: чи змінився ваш стан здоров'я з початку навчання у вузі на гірший бік, відзначили позитивно 56,7 % студентів та негативно – 48,3 %. Таким чином, наше дослідження виявило, що загалом спосіб життя студентів є досить прийнятним для збереження їхнього здоров'я, про що свідчить правильне чергування режиму праці та відпочинку, повноцінне харчування та відсутність шкідливих звичок.

Все вищесказане дозволяє проаналізувати та запропонувати можливе вирішення даної проблеми. Впровадження технологій формування в студентів культури здорового та безпечного способу життя включає такі основні напрями: організаційно-методичне; практико-орієнтоване; оцінювальне. З підходів Н. Кузьміної, нами виділені такі етапи реалізації здоров'яформуючої освіти: цілепокладання, цілездійснення, цілествердження, цілезбагачення [3; 7]. Вищевказані етапи здійснюються паралельно чи послідовно, залежно від ступеня готовності закладу вищої освіти до цієї роботи і характеризують здоров'я, що формує освітній процес, як акмеологічний, спрямований на досягнення вершин особистісного розвитку студентів.

Перший етап – цілепокладання – характеризується виділенням головної мети та завдань здоров'яформуючої фізкультурної освіти з основною ціллю особистісного розвитку студентів у галузі культури здоров'я та безпеки. Для діяльності викладача закладу вищої освіти цілепокладання повинно мати триєдиний характер і включати такі підцілі:

- корекція антивалеологічних стереотипів поведінки студента, що склалися раніше;
- формування здорового та безпечного способу життя в умовах даного етапу освіти;
- первинна профілактика аутопатогенної поведінки, ймовірної на наступному етапі навчання.

Таким чином, у кожному закладі за допомогою педагогічних засобів мають бути створені умови для гармонійного розвитку студента, який веде здоровий та безпечний спосіб життя та профілактики ймовірних порушень здоров'я на основі новоутворень у його самосвідомості. Результатами цього етапу є: виявлення стану, проблем та перспектив здоров'яформуючої освіти у закладі вищої освіти; закріплення цілей та завдань здоров'яформуючої освіти в документах, що регламентують діяльність закладу; підвищення готовності викладачів до діяльності у сфері формування культури здоров'я та безпеки; створення умов для реалізації моделі впровадження вимог до результатів освоєння основних загальноосвітніх програм із позиції формування у студентів культури здорового та безпечного способу життя та відповідних поведінкових стереотипів у практику освіти [4]. Основні форми та методи роботи закладу вищої освіти (ЗВО) на етапі цілепокладання:

- кураторські години, вчені ради ЗВО, методичні наради з соціальними партнерами ЗВО, соціологічні опитування з проблем необхідності та організації роботи з формування культури здорового та безпечного способу життя студентів;
- проектування та планування діяльності ЗВО щодо формування культури здорового та безпечного способу життя, документальне оформлення концепції, програми та плану роботи з урахуванням даного напрямку роботи;
- діагностика стартового рівня культури здоров'я та безпеки студентів.

Другий етап – цілездійснення – характеризується активізацією здібностей, які забезпечують інформаційну взаємодію з питань

формування культури здорового та безпечного способу життя студентів та викладачів. Цей етап передбачає вирішення наступних завдань:

- комплексування діяльності ЗВО у сфері здоров'язбереження із соціальними партнерами;
- співробітництво та співтворчість викладачів, медичних працівників, студентів у процесі навчання здоров'ю та при створенні освітнього здоров'язбережувального середовища;
- міжпредметна інтеграція у галузі здоров'я та безпеки, освоєння викладачами суміжних предметних областей;
- освоєння студентами основних загальноосвітніх програм з метою формування культури здорового та безпечного способу життя та відповідних поведінкових стереотипів;
- використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі;
- посилення здоров'язбережувальної спрямованості виховної роботи ЗВО.

Результати реалізації даного етапу полягають у створенні соціально-педагогічного здоров'язбережувального комплексу; забезпеченні здоров'язбережувального середовища у ЗВО; практичної реалізації здоров'яформуючого навчального процесу; формуванні культури здорового та безпечного способу життя студентів [5]. Основні форми та методи роботи ЗВО на етапі цілесдійснення:

- науково-дослідна та творча діяльність викладачів та студентів з питань культури здорового та безпечного способу життя, проведення науково-практичних конференцій;
- використання диференційованого підходу щодо навчання основ здорового способу життя з урахуванням інформаційних потреб, рівня знань, умінь, здібностей, стану здоров'я, психофізіологічних та віково-статевих особливостей, типу медико-гігієнічної поведінки та способу життя студентів;
- проведення наукових досліджень студентів з проблем здорового способу життя;
- проведення свят та днів здоров'я; змагань, вистав, вікторин, конкурсів плакатів, віршів, оповідань, творчих робіт з питань культури здоров'я та безпеки та інших форм виховної роботи.

Третій етап – цілетвердження – полягає у досягненні запланованого рівня вимог до результатів освоєння основних загальноосвітніх програм з позиції здоров'язбереження. Основні

завдання, які вирішуються на етапі цілествердження:

- аналіз ефективності діяльності соціально-педагогічного комплексу у сфері формування культури здорового та безпечного способу життя студентів;
- створення індивідуальних систем здоров'я формуючої діяльності студентів;
- опанування викладачами методами моделювання авторської системи професійно-освітньої діяльності у сфері здоров'язбереження;

Результати реалізації цього етапу полягають у формуванні в студентів культури здорового та безпечного способу життя та відповідних поведінкових стереотипів [6]. Основні форми та методи роботи ЗВО на етапі цілествердження:

- моніторинг якості формування у студентів культури здорового та безпечного способу життя;
- навчання студентів моделювання індивідуальної системи здоров'яформуючої діяльності;
- професійна підготовка викладачів з освоєння технологій моделювання авторських систем професійно-освітньої діяльності у сфері здоров'язбереження.

Четвертий етап – цілествердження. На цьому етапі здійснюється систематизація досягнутих результатів і трансформація реалізованих цілей у засоби досягнення вищих цілей [8; 9]. Основні завдання цього етапу:

- виявлення проблем та перешкод для ефективного формування культури здорового та безпечного способу життя студентів;
- пошук невикористаних резервів, виділення нових освітніх завдань для досягнення вищої якості здоров'яформуючої освіти;
- міжпредметна інтеграція у галузі здоров'я та безпеки, освоєння викладачами суміжних предметних областей;
- освоєння студентами основних загальноосвітніх програм з метою формування у культури здорового та безпечного способу життя та відповідних поведінкових стереотипів;
- використання здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі.

Результати реалізації даного етапу полягають у створенні соціально-педагогічного здоров'язбережувального комплексу; забезпеченні здоров'язбережувального середовища у ЗВО; практичної

реалізації здоров'яформуючого навчального процесу; формуванні культури здорового та безпечного способу життя студентів. Основні форми та методи роботи освітньої установи на етапі цілезабезпечення:

– аудит якості формування культури здорового та безпечного способу життя студентів, виявлення суттєвих та несуттєвих невідповідностей;

– прогнозування та планування варіантів подальшого вдосконалення розвитку здоров'яформуючого освітнього процесу;

– оновлення комплексної освітньої програми ЗВО з урахуванням нових завдань у цій галузі.

Таким чином, модель формування культури здорового та безпечного способу життя студентів можна представити як освітню систему та сукупність послідовних етапів у вирішенні завдань щодо досягнення поставленої мети. Процес управління якістю здоров'яформуючої освіти являє собою систему повторюваних етапів з підвищенням якості знань та мотивації до здорового способу життя студентів після успішного завершення кожного циклу управління.

### **СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

1. Белінський Б.О. Особливості соціальної та психологічної адаптації студентів-першокурсників до умов вищого навчального закладу. *Досвід і проблеми організації соціальної та життєвої практики студентів на засадах компетентнісного підходу до освіти*: зб. тез Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2018. С. 379-381.

2. Нечипоренко В.В., Позднякова О.Л., Соколовська І.А. Особливості взаємозв'язків компонентів комп'ютерно орієнтованого освітнього простору вищого навчального закладу на прикладі міста Запоріжжя. *Комп'ютер у школі та сім'ї Київ: Інститут педагогіки НАПН України*. 2018. Вип. 6. С. 3-8.

3. Стасюк, Р.М. Педагогічні умови формування мотиваційно-ціннісного відношення студентів до фізичної культури. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2005. С. 291.

4. Стратійчук, Н.О., Козік, І.Л. Куковська І.Л. Вплив вивчення дисциплін медико-біологічного циклу та безпеки життєдіяльності на формування санологічної культури майбутніх фахівців фізичного виховання. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту та здоров'я людини у сучасному суспільстві*: матеріали IV Міжнар наук.-практ. конф. Чернівці, 2015. С. 99.

5. Роль фізичного виховання та спорту в орієнтації студентів на здоровий спосіб життя Футорний, С.М., Кашуба В.А *Фізичне виховання студентів. Національний ун-т фіз. виховання та спорту України*: зб. наук-метод праць. Київ, 2011. С. 97.

6. Cormier, D., Stewart, B. (2011). Life in the open: 21st century learning & teaching / D. Cormier, B. Stewart . In S. Murray, (Ed.) Proceedings of the Atlantic Universities' Teaching Showcase 2010, Vol. 14, Pp. 24–31. (In English)

7. Downes, S. (2006). Learning Networks and Connective Knowledge / Collective Intelligence and E-learning, Vol. 20, Pp.1–26. (In English)

8. Stapleton, P. (2014). Language teaching research: promoting a more interdisciplinary approach. Oxford: ELT Journal, Vol. 68, Pp. 432–441. (In English)

9. Villa, D., Dorsey, J. (2017). The State of Gen Z 2017: Meet the Throwback Generation: White Paper. Research by: The Center for Generational Kinetics, Austin, Texas, USA. 30 p.(In English.

**Надія Фисина,**

психолог, аспірантка.

Інститут імені Г.С. Костюка НАПН України.

Середня загальноосвітня школа № 201 м. Києва.

[fisina9420@gmail.com](mailto:fisina9420@gmail.com)

## **КОРЕКЦІЯ ТРИВОГИ У ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ**

*Актуальність і мета дослідження.* Війна є квінтесенцією психотравмуючих ситуацій як для дорослих, так і для дітей. Через це постає актуальність дослідження емоцій через призму нейропсихології. Вивчення впливу стресу на зміни когнітивного, функціонального рівня та розкрити новий якісний рівень знань у вивченні емоційних розладів, зокрема, тривожності та неврозу.

**Ключові слова:** емоційні порушення, нейропсихологія, тривожні прояви, дитячий вік.

*Постановка проблеми.* Реалії сьогодення диктують нові та актуальні проблеми розвитку особистості, серед яких емоційні розлади у дітей посідають чільне місце.

Емоції відображають внутрішній стан дитини, її стосунки з родиною, сприйняття навколишнього світу та ставлення до суспільства. Тривалий стрес і різні патологічні фактори, такі як пошкодження структур головного мозку, мають сильний негативний вплив на емоційну сферу дитини. У майбутньому це може призвести до збою або дефекту у формуванні вищих ієрархічних рівнів психічної організації [7, с. 63-64].

Серед дисфункцій в афективній сфері невротичні розлади проявляються широким спектром симптомів, які у дітей виходять на перший план.

Саме тому важливо вивчати емоції через призму нейропсихології. Це пов'язано з тим, що ця галузь відкриває нові